

NOBELVÄNNEN

Nr 1

Medlemstidning för Nobelmuseets Vänner

2018

Föreläsning av Professor Johan Schnürer

Läs mer på sidan 7

Innehåll:

Styrelsen för Nobelmuseets Vänner 2018	3
Ordförande har ordet	5
Föreläsning av professor Johan Schnürer	7
Årsmötet 2018	9
Verksamhetsberättelse 2017	11
Nobelpristagare 2017 på besök	17
Anförande till nobelpristagare	21
Nobeldagen den 10 december 2017	23
Nobelvännernas 30-års jubileum	25
Arent Silfersparre Överingenjör.....	27
Hänt sedan sist – Gångbron	31
Invigning av Stålväggen och Tuggenområdet.....	33
Konsert med Jan Olof Andersson	35
Minnestal vid firandet av på Nobeldagen 2017	36
Medlemsinformation	38
Medlemskort	39
Händer i vinter och vår på Nobelmuseet	40

Tidningen Nobelmuseets Vänner ges ut av Föreningen Nobelmuseets Vänner
Redaktör – Jaana-Kaisa Björk

Omslagsbild: Professor Johan Schnürer, rektor på Örebro Universitet och
Ulrika Lundgren, ordförande på Nobelmuseets Vänner vid årsmötet 2018
på Björkborns Herrgård vid Nobelmuseet i Karlskoga.

Nobelmuseets Vänner – Styrelse 2018

Ulrika Lundgren

ORDFÖRANDE

ulrika.lundgren@karlskoga.se

Anneli Rådesjö

VICE ORDFÖRANDE

alfrednobel146@gmail.com

Susanne Morfeldt-Hafstrand

SEKRETERARE

susanne.morfeldt-hafstrand@ptj.se

Sif Eklund

KASSÖR

sif.eklund@gmail.com

Anita Öjendal

MEDLEMSREGISTER

anita@ojendal.se

Jaana-Kaisa Björk

REDAKTÖR NOBELVÄNNEN

jaanakaisa.bjork@outlook.com

Olof Frisk

REDAKTÖR HEMSIDA

olof.frisk@gmail.com

Boris Holm

LEDAMOT

boris.holm@bahnhof.se

REVISORER

Birgitta Öster

birgitta.oster@telia.com

Per Aspeli

per.aspeli@hotmail.com

REVISORSSUPPLEANT

Ulf Sjöstrand

ulf.sjostrand@hotmail.com

ADJUNGERANDE

Christer Franklin

christer.franklin@nobelkarlskoga.se

VALBEREDNING

Marie-Louise Naclér

SAMMANKALLANDE

marie-louise.nacler@live.se

Mikael Björk

mikael.bjork@outlook.com

Lena Sjöstrand

sjostrand_lena@hotmail.com

SUPPLEANTER

Alf Rosberg

alfrosberg@telia.com

Boo Thuvander

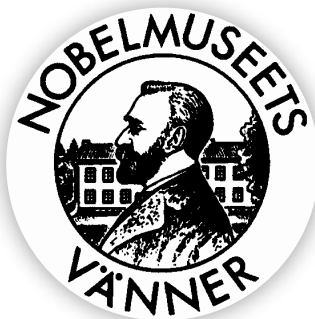
boo.thuvander@telia.com

Christel Nilsson

aoch.nilsson@telia.com

Monica Albertus

albertus.monica@telia.com

Ulrika Lundgren

Ordföranden har ordet

Nu kommer äntligen tidningen Nobelvännen till alla er, våra medlemmar! Tidningen som ges ut för att stödja och öka kunskapen kring vårt fantastiska museum, Alfred Nobels hem, Björkborns herrgård.

Vilken härligt tid vi har haft med klappar och kramar under advents- och jultiden, glitter och fnitter under nyårshelger! Nu börjar vi snart se tecken på att våren kommer. Det är ju redan lite ljusare dagar. Och visst är vi beroende av ljuset för att själva leva upp och för att kunna fånga dagen?! Carpe diem är det kända uttrycket på latin som de flesta av oss kan, även om många inte är "latinare". Uttrycket kommer ur ett ode av poeten Horatius från det Romerska riket (född 65 f.Kr., död 8 f.Kr.). Horatius skrev "Carpe diem quam minimum credula postero" som betyder fånga da-

gen, lita ej på morgondagen. Ett annat närbesläktat råd är "Ät, drick och var glad som ursprungligen kommer från Predikaren (8:15) i Gamla testamentet där profeten Jesaja säger "Låt oss äta och dricka – för imorgon ska vi dö". Lite drastiskt men förmodligen rätt i profeten Jesajas sammanhang. Visst är vi många som använder uttrycket Carpe diem - för att uppmäna till att njuta av livet, kärleken och vinet och därmed att måttfullt njuta av nuet.

Några som verkligen forskat på vad som styr hur vi människor kan fånga dagen är nobelpristagarna i medicin 2017. (Se artikel i tidningen) Michael Rosbash, Jeffrey C. Hall och Michael W. Young upptäckte en självgående inre klocka som behövs för att anpassa och förbereda vår fysiologi till dygnets olika faser. Klockan styr viktiga funktioner

som sömn, hormonnivåer, kroppstemperatur och metabolism. Vårt välbefinnande påverkas till exempel då kroppen under flera dagar behåller sin rytm från en annan tidzon vid jetlag. Deras forskning visar samband som tyder på att en välfungerande dygnsrytm är viktig för vår hälsa. Så det gäller att fånga dagen och hjälpa vår ”inre klocka” att ha en bra dygnsrytm, för att måttfullt kunna njuta av livet!

Vår landshövding Maria Larsson och stiftelsens styrelse tog fram fem koncept (se tidigare nummer av Nobelvännen) för utvecklingen av Alfred Nobels Björkborn i framtiden. Nobelmuseets vänner stödjer dessa koncept och har precis skickat in en projektansökan för att kunna få fondmedel. Syftet med Nobelvännernas projekt är att få barn och unga att fundera och reflektera, om verkliga situationer i Alfred Nobels liv och använda sina egna erfarenheter för att förstå hur man kan använda barnkonventionen för att själva utvecklas till

trygga och säkra medborgare. Utgångspunkten är barns bästa enligt barnkonventionen, som ska bli lag år 2020. Nu håller vi tummarna för att vår ansökan beviljas så vi kan jobba vidare med detta.

Utan Nobelmuseets fantastiska och lojala personal hade vi inte haft den verksamhet på Alfred Nobels Björkborn, som finns idag. Tack till er alla. Vi är också så tacksamma för alla medlemmar och annonsörer som genom sina bidrag bidrar till stödet för Nobelmuseet i Karlskoga. Carpe diem är ett uttryck som ger oss Nobelvännerna en påminnelse om värdet av att

njuta av livet och kärleken och att måttfullt njuta av nuet tillsammans, i vår egen vänförening.

Nu ser vi fram emot våren och hälsar välkomna till årets Valborgsfirande den 30 april.

*Ulrika Lundgren
ordförande, Nobelmuseets vänner*

SVENSK ■ FASTIGHETSFÖRMEDLING

Är du miljonär?

*Vi är mäklaren med koll på läget.
Värdera din bostad och hitta dina köpare hos oss. Välkommen!*

Bergsmansgatan 4, Karlskoga
Tel. 0586-552 00 • E-mail: sf.karlskoga@svenskfaste.se • www.svenskfaste.se

Vi stöder Nobelmuseet:
Vikers AB

MAXI
ICA STORMARKNAD
KARLSKOGA

Öppet alla dagar
8-22

Gesällgatan 5, 691 34 KARLSKOGA
tel 0586-67670.

***Vi tandläkare stöder
Nobelmuseet:***

Helena Tollstoy

•

Catarina Rydberg Lundin

•

Magnus Hansson

•

Susanne Morfeldt-Hafstrand

•

Jan Danielsson Munhålsan

Professor Johan Schnürer, rektor Örebro Universitet håller föreläsning vid årsmötet för Nobelmuseets Vänner

Föreläsning vid Nobelmuseets vänners årsmöte av Professor Johan Schnürer, rektor, Örebro Universitet

Ordförande Ulrika Lundgren hälsar professor Johan Schnürer, rektor Örebro Universitet välkommen till Nobelmuseets vänners årsmöte 2018.

Johan Schnürer kom med väldigt glad besked till Nobelmuseets vänner detta årsmöte. Det första var att han berättade att Karlskogas fascinerande industrilandskap imponerat på honom. Därför ska universitetet och Mats Lundmark, professor i kulturgeografi, genomföra en ny studie om Karlskoga, som kallas från kanontillverkning till 3D-printning. – Inte minst var Alfred

Nobel viktig som innovatör och ägare så klart, säger professor Johan Schnürer, rektor på Örebro universitet. Ett nytt forskningsprojekt, ska undersöka vad det är i en miljö som Karlskoga, som gör det möjligt för företag och innovationer att växa fram. Med hjälp av en databas som har information om människor som arbetar i eller flyttar in och ut ur Karlskoga kan forskarna lägga ett pussel. Nobelmuseets vänner följer detta med spänning.

Det andra positiva beskedet var att Johan Schnürer blev så imponerad av

Alfred Nobels Björkborn när han deltog på mottagningen den 14/12 2017 med nobelpristagarna Michael Rosbash och Michael W. Young, två av årets tre nobelpristagare i medicin. Samtalet med bland annat landshövding Maria Larsson, vid fikabordet med årets nobelbalkelse, om Alfred Nobels Björkborn och strävan att lyfta Alfred Nobels liv och gärning, imponerade på rektor Johan Schnürer.

Universitetet stödjer idag museet med 250 tusen kronor och rektor Johan Schnürer har i samråd med vår landshövding Maria Larsson meddelat

att han kommer att medverka till att insatsen blir rejält större. Herrgårdens betydelse för universitetet ska förtydligas och professor Johan Schnürer, rektor Örebro universitet kommer att hjälpa till med detta.

Nobelmuseets Vänner gav spontana applåder och tackade varmt för detta. Fortsättning följer.

*Ulrika Lundgren
Ordförande
Nobelmuseets Vänner*

Årsmötet 2018

Efter föreläsning med professor Johan Schnürer, rektor Örebro Universitet ägde årsmötesförhandlingarna rum. Ordförande för årsmötet var Boris Holm, ledamot i Nobelmuseets Vänners styrelse. Årsmöteshandlingarna gick genom utan större diskussioner. Ny styrelse valdes och man kan konstatera

att föreningen är stabil både i ekonomi och med ledamöter. I stort sett samma grupp lotsar föreningen vidare med mål att arbeta för Nobelmuseet i Karlskogas väl och ve. Nya styrelsens sammanställning kan du läsa i början av tidningen på sidan 3 och verksamhetsberättelsen för år 2017 följer här efter på sidan 11.

PRISMA

Välkommen till oss i Nya Folkets Hus!

Tel. 0586-315 90 alt 070-68 315 90

Vi serverar dig med:

DAGENS LUNCH ALT. MATLÅDA • CATERING
MIDDAGSBESTÄLLNINGAR • STYRELSEMÖTEN
KONFERENSER • BEGRAVNINGSKAFFE M.M.

Dessutom kan du få hjälp med att sy om och sy nytt i vår systuga.

**DEFEATING
THE IMPOSSIBLE
SINCE 1886**

BOFORS TEST CENTER

www.testcenter.se

Nobelvännerna

Verksamhetsberättelse 2017

Styrelsens sammansättning 2017

Ordförande	Ulrika Lundgren
Vice ordförande	Anita Öjendal
Sekreterare	Susanne Morfeldt-Hafstrand
Kassör	Sif Eklund
Ledamöter	Jaana-Kaisa Björk
	Olof Frisk
	Boris Holm
	Annelie Rådesjö
Suppleanter	Boo Thuvander
	Alf Rosberg
	Christel Nilsson
	Monica Albertus
Adjungerad	Christer Franklin, (<i>Nobelmuseets representant</i>)
Revisorer	Per Aspeli
	Rolf Lindberg
Revisorssuppleant	Ulf Sjöstrand
Valberedning	Marie-Louise Naucér (<i>sammankallande</i>)
	Mikael Björk
	Lena Sjöstrand

Styrelsen

Styrelsen har haft sju protokollförda styrelsemöten under 2017. Årsmöte och konstituerande möte genomfördes i mars. Vice ordförande har representerat Nobelvännerna i planeringen av Valborgsmässaftonens festligheter. Två möten har genomförts inför jubileumsfesten för den 30 åriga vänföreningen

i oktober. Inför den 10 december har två möten genomförts tillsammans med museet. Arbetsgruppen för 10 december har haft fyra digitala möten som ordföranden har sammankallat och protokollfört. Ordföranden har varit Nobelvännernas representant i projektgrupp för genomförande av utvecklingsområdena; marknadsföring av museet och turist-

och besöksdestination som stiftelsens förstudie kring Alfred Nobels Björkborn tog fram. Projektgruppen har haft ett möte. Ordförande har deltagit i ett möte kring Nobeldagarna och två möten om projekt kring utvecklingen av stadsdelen Björkborn samt två möten kring sommaraktiviteter på Björkborn.

Årsmöte

Årsmötet hölls söndag den 12 mars, 2017 på "Mötesplats Alfred Nobel". Före förhandlingarna fick Nobelvännerna förmånen att lyssna till ordföranden för stiftelsen Alfred Nobels Björkborn, tillika landshövding Maria Larsson, Örebro län. Maria berättade sina tankar om hur vi faktiskt och praktiskt kan öka Nobel-museets i Karlskogas attraktivitet.

Maria berättade också att hon aktivt valde Örebro län att vara landshövding för. Det är vi särskilt tacksamma för. Inte minst efter den ambition om museets framtid som berättades på årsmötet. Föreningens ordförande tackade Maria och överlämnade en blomma.

Under ledning av Boris Holm, som ordförande för årsmötet, avhandlades stadgeenliga förhandlingar. Till ordförande för Nobelmuseets Vänner omvaldes Ulrika Lundgren.

Hans Johansson, intendent och en av platscheferna på Nobelmuseet gick i pension under året. Hans Johansson utsågs till hedersmedlem i Nobelmuseets Vänner på årsmötet. Två canvastryck överlämnades till Hans som bevis på medlemskapet.

Tidningen Nobelvännen och nyhetsbrev

Styrelsens redaktör Jaana-Kaisa Björk har svarat för att två nummer av tidningen "Nobelvännen" har kommit ut under verksamhetsåret. Tack vare våra annonsörer har tidningen kunnat tryckas och har skickats ut per post till medlemmarna. Tidningen har även lagts ut på offentliga platser som bibliotek och turistbyrå.

Därutöver har även två nyhetsbrev skickats ut. Båda per mail och nummer 1 även med post.

Medlemsregister för Nobelvännerna

Anita Öjendal är styrelsens medlemsregisteransvariga. Medlemmarna uppmanades att ange sina e-mailadresser vid inbetalningen av årsavgiften. Medlemmarna har under året kunnat kontakta Anita Öjendal för att uppdatera sina kontaktuppgifter. Anitas mailadress är: anita@ojendal.se

Nobelvännernas hemsida

Styrelsens hemsida-ansvarige Olof Frisk, har förtjänstfullt utvecklat Nobelvännernas hemsida under året. Hemsidan har under året haft mer än 6000 besök, varav de flesta är från Kalifornien och Washington. Hemsidan uppdaterades kontinuerligt under året. Man kunde anmäla sig som ny medlem via länk på hemsidan. Adressen till hemsidan är: www.nobelvannen.se.

Aktiviteter under året

Valborgsmässofirande

Att fira Valborg vid Alfred Nobels herrgård är en gammal tradition. Firandet förlades 2017 till innergården. Vårmarknaden öppnade kl. 17.00 och programmet en timme senare. Under ledning av kulturskolans körledare Inga-Lill Brogeland, genomfördes programmet med musik och sång med fem körer från kulturskolan. Två talare höll vårtal. De senaste femton åren har en av talarna varit en elev från gymnasiet. 2017 var det Ebba Reinholdsson som skrev det vinnande talet. Hennes tal handlade mycket om våren, men även om att ta nästa steg i livet. Ebba slutade gymnasiet och behövde fatta beslut om vad hon skulle göra i framtiden. Ebba höll sitt tal i en klänning som museet använder för sina guidningar och som Nobelmuseets Vänner betalat.

Nobelmuseets Vänner utser den andra vårtalaren och i år var det vice ordförande i stiftelsen samt ordförande i kultur- och föreningsnämnden Siv Björck-Kjellgren som talade. Hon berättade om de framtidskridande planerna för Alfred Nobels Björkborn. Siv fick spontana och hjärtliga applåder då hon som avslutning på sitt tal kunde berätta att broarna skulle byggas och åter öppnas. Brasan tändes bortanför fastigheterna, ner mot älven, av Kent Klintestrand, vår unika museitekniker/konstruktör på Alfred Nobels Björkborn.

Fyra arrangörer var det som vanligt, Alfred Nobels herrgård, Rädda Barnen, Kulturskolan och Nobelmuseets vänner. Uppskattningsvis hade cirka 700 besökare sökt sig till firandet.

Kaffe test Alfred Nobels Björkborn kaffe

Varför inte ett eget konferenskaffe och presentkaffe till Mötesplats Alfred Nobel? Platschef Christer Franklin har goda idéer och tillsammans med ordförande Ulrika Lundgren besöktes en kaffeleverantör. Ett par kilo kaffe testades i flera olika bryggare för att se hur mängden kaffe och sätt att brygga, kunde kombineras för att få ett optimalt, men ändå lönsamt kaffe-koncept. Tyvärr föll det på för hög dosering och därmed för höga kostnader. Ett bra initiativ ändå.

Utvecklingsprojekt

Landshövding Maria Larsson ledde en förstudie 2016 om hur museets verksamhet, Alfred Nobels Björkborn, ska kunna utvecklas. Förstudien ledde fram till fem koncept - Alfred Nobels liv - Alfred Nobels gärning - Alfred Nobels experimentlusta genom lek - Möten i Alfred Nobels anda - Besök i Alfred Nobels anda. Camilla McQuire anställdes som projektledare och destinationsutvecklare på Nobelmuseet i Karlskoga – Alfred Nobels Björkborn. Uppdraget under året var att skaffa sponsorer och

jobba offensivt med marknadsföring av museet som turist- och besöksdestination. Bland annat har planeringen gällt återställning av parkområdet, Fiffiga huset och ett Visitors Center.

Karlskoga kommun finansierar 50 % och stiftelsen 50 % av projektledartjänsten.

Projektledare Hans Bergh-Nilsson, kommunstrateg hade under året uppdraget från Karlskoga kommun att utveckla det geografiska området runt om själva museet. Hans ambition är att Karlskoga ska kunna erbjuda allt som Nobelstiftelsen inte kan göra i Stockholm och att förvalta historien om Alfred Nobel till tiden för Nobelprisen. Nobelmuseets styrelse har fått en

genomgång av utredningen. Även här följer och stödjer Nobelmuseets Vänner utvecklingen.

30 års jubileum för Nobelvännerna

Alfred Nobel fyllde 184 år (1833–2017) och Nobelmuseets Vänner firade 30 år (1987–2017) Det firades med en medlemsfest fredagen den 20 oktober.

På programmet hade vi god mat, glatt prat och föredrag av länsproteschef och överläkare Christer Lundgren kring framtidens knäproteser. Christer är den enda i landet som opererar helt patientspecifika knäproteser och har ett internationellt samarbete avseende proteserna, som görs i USA. En av gäs-

Med världen som arbetsfält

Chematur Engineering utvecklar, projekterar och bygger kemianläggningar runt om i världen. Företaget ingår i koncernen Chematur Technologies med säte i Karlskoga.

**Chematur
Engineering**

www.chematur.se

terna på kvällen har fått en sådan protest. Föredraget var väldigt uppskattat av gästerna.

För kvällens musik ansvarade Nobelvännernas numera "husband" – de fullständigt otroliga BasBjörk. Middagen med tre rätter lagades och serverades med kökschef Linda Dagerbäck i spetsen.

Årets Nobelbakelse

Inför den 10 december var Nobelvännerna en del av Karlskoga kommuns aktivitet om en bakelsetävling till Alfred Nobels ära. Efter ett intensivt juryarbete korades vinnare som studerade på Möckelngymnasiet.

Nobeldagen den 10 december

Den 10 december genomfördes traditionsenligt firande av Alfred Nobel med kransnedläggning vid bysten vid Alfred Nobels Björkborn. Högtidlighållandet är ett samarrangemang av Karlskoga Rotary, Nobel Rotary, Odd Fellow, Karlskoga församling, Karlskoga kommun med Nobelmuseets vänner som är sammankallande i arbetet.

Högtiden inleddes med teaterguidning kl. 11.00 på Herrgården. Det traditionsenliga talet hölls av Lars Svahn från Odd Fellow. Då högtalaranläggningen inte fungerade fick Lars Swahn använda Alfred Nobels egen taltratt! En riktig bedrift av Lars att orka hålla denna taltratt och ändå framföra sitt vackra tal till AL-

DAGS ATT KÖPA EN NY BIL?

Välkommen att provköra din nya Opel eller Subaru hos oss.

KARLSKOGA Tibastvägen 10. 0586-364 50 Mån-fre 9-18 Lör 10-13

www.hedinbil.se

Hedin Bil

S|E|B

Karlskoga
Telefon 0771-62 10 00

fred Nobels ära. Ståtlig fanfar framfördes av Jörgen Årlandsback, Marcus Gustavsson och Jacob Pedersen, Kulturskolan. Därefter hade Boris Holm, Alf Prytz och Kent Connedal även 2017 ordnat salut, ”Dubbel svensk lösen”, som fyrades av till Alfred Nobels ära.

Därefter gick sällskapet in till ”Stallet” och bjöds på glögg och pepparkakor. Ingrid Langaard och Inga-Lill Brogeland bjöd på musikaliskt öröngodis.

Ett 80-tal personer hade anmält sig till den goda lunchen. Därefter uppträdde Öjebokören med ett helt fantastiskt program till allas stora nöjsamhet. Som avslutning serverades kaffe och Karlskoga kommun bjöd på årets Nobelbakelse.

Konserter under året på Mötesplats Alfred Nobel

Den 5 februari uppträdde Linnékvintetten och den 8 juni var programmet - ur Calla Petterssons arkiv. Detta var de två musikarrangemang 2017 där Nobelvännerna kunde få halva priset. Av ekonomiska skäl beslutade styrelsen att från och med hösten 2017 betalar åter vännernas medlemmar fullt pris på konsertföreningens konserter.

Orienteringsföreningen

OK Djerf hjälpte Nobelmuseets vänner under året genom att placera ”röda stolpar” i omgivningarna av Björkborns herrgård, så att alla ”Aktiva Karlskoga”-bor, fick en extra möjlighet att komma till denna unika plats. En text om Nobelmuseets vänner fanns på OK Djerfs karta.

Slutord

2017 har varit ett år där Nobelvännerna fortsatt att medverka till och stödja Nobelmuseet i Karlskogas fortsatta drift och utveckling. Kommunen och landshövding Maria Larsson fortsätter att på olika sätt ge sitt stöd till Nobelmuseet i Karlskoga och ser verksamheten som en fortsatt betydelsefull del i profileringen av Alfred Nobels Karlskoga.

Platschef Christer Franklin gör ett idogt och initierat arbete. Peter Sundh, Edith Oldenburg, Olle Söderberg och alla ni andra som guidar samt övrig personal på museet gör utvecklingen möjlig. Bokningarna på Mötesplats Alfred Nobel fortsätter att strömma in både från företag, kommuner, föreningar och från privatpersoner. Den nya intendenten Margit Wittstein tillser att Alfred Nobels föremål katalogiseras och registreras, vilket är mycket värdefullt.

Tack alla som bidragit till stöd för Nobelmuseet i Karlskoga under året.

Stort tack till personal och guider på museet, som arbetar engagerat för att det Alfred Nobel stod för ska leva vidare, och för att Karlskoga ska kunna erbjuda besökare ett intressant och spännande museum.

Karlskoga den 18 mars, 2018

*Ulrika Lundgren, Anita Öjendal,
Jaana-Kaisa Björk, Susanne Morfeldt-
Hafstrand, Olof Frisk, Boris Holm,
Sif Eklund, Annel Rådesjö*

Nobelpristagare i medicin besökte Alfred Nobels Björkborn

Nobelpristagarna Michael Rosbash och Michael W. Young, två av årets tre nobelpristagare i medicin, besökte Alfred Nobels Björkborn den 14 december 2017. Den tredje pristagaren

Jeffrey C. Hall, hade inte möjlighet att delta. Michael Rosbash, Jeffrey C. Hall och Michael W. Young som bor och verkar i USA, har fått nobelpriset för deras upptäckter av molekyllära mekanismer som styr cirkadisk rytm. Detta förklaras på Nobelförsamlingen på Karolinska institutets hemsida med följande:

"Livet på jorden är anpassat efter vår planets rotation. Att levande organismer har en biologisk klocka som kan förutsäga och anpassa deras biologi till dygnets regelbundna växlingar har sedan länge varit känt, men hur fungerar ett sådant urverk? Jeffrey C. Hall, Michael Rosbash och Michael W. Young lyckades lyfta på locket till cellernas inre klocka och kunde visa hur den fungerade. Deras upptäckter förklarar hur växter, djur och människor optimerar sin fysiologi så att den är väl förberedd inför dygnets olika faser".

Guidning med 2017-års nobelpristagare på Nobelmuseet i Karlskoga med självaste Alfred Nobel alias Peter Sundh som guide. Bredvid honom nobelpristagare Michael W. Young och hans hustru Laurent Eckhardt. Sedan har vi Nadja Abovich, hustru till nobelpristagare Michael Rosbash, som är vänster om henne. Därefter professor Johan Schnürer, rektor på Örebro universitet och längst till vänster har vi landshövding Maria Larsson. Foto Ulrika Lundgren

Avgjutning av handavtryck med nobelpristagare Michael W. Young. Foto Ulrika Lundgren

Nobelpristagarna kom till Nobel-museet i Karlskoga tillsammans med sina fruar och en delegation från Örebro universitet ledd av professor Johan Schnürer, rektor Örebro Universitet. Landshövding Maria Larsson ledde mottagningskommittén i Björkborns herrgård tillsammans med museets platschef Christer Franklin. Andra som mötte nobelpristagaren var bland andra Anders Ohlson, kommunfullmäktiges ordförande, kommundirektör Karin Björkman, Siv Björck Kjellgren, ordförande i kultur- och föreningsnämnden, och Ulrika Lundgren, ordförande i Nobelmuseets Vänner. Landshövding Maria Larsson menar att det är en stor ära och betyder mycket att få ta emot ytterligare Nobelpristagare på Alfred Nobels Björkborn.

Avgjutning av handavtryck med nobelpristagare Michael Roshbash. Foto Ulrika Lundgren

Nobelpristagarna fick en guidad visning av "Alfred Nobel" själv på herrgården. Under guidningen fick de livfullt berättat för sig om Alfred Nobels Björkborn och hästarna som var stallade där och vilken betydelse dessa hästar hade när det skulle avgöras var Nobel egentligen bodde. Det som avgjorde att Nobelpriset är svenskt.

Efter guidningen fick Nobelpristagarna dricka kaffe och avnjuta årets Nobelbakelse i matsalen på herrgården. Därefter stod avgjutning av handavtryck på programmet. Agneta Säker Lindstedt såg till att Michael Rosbash och Michael W. Young fick sina handavtryck gjutna. Nu är det fem nobelpristagaren vars handavtryck förevigas. De två första kom till 2014 när kemipristagarna Eric

Betzig och William E. Moerner besökte Alfred Nobels Björkborn. Den tredje när nobelpristagaren i fysik, Duncan M. Haldane besökte herrgården 2016.

På programmet stod även trädplantering av två kejsarlindor i herrgårdsparken.

Besöket på Björkborns herrgård var en del av programmet för de två Nobelpristagarnas besök på Örebro universitet. Gästerna åkte sedan vidare till Örebro för att äta middag med landshövding Maria Larsson på Örebro slott. På middagen deltog 17 personer där

platschef Christer Franklin berättade om hur viktigt Alfred Nobels Björkborn som museum, är som stöd för näringslivet. Ordförande i Nobelmuseets Vänner, Ulrika Lundgren, fick förmånen att berätta om Nobelmuseets Vänner i Karlskoga samt överlämna konstmappar med tryck utförda av konstnären Göran Persson som en gåva från Nobelmuseets Vänner.

*Ulrika Lundgren
ordförande
Nobelmuseets Vänner*

SAAB

Saab Dynamics

BAE SYSTEMS

**Byggvaror
till lågpris!**

Linnebäck • Telefon 0586-72 20 10
www.nords.se

*Auktoriserad
hälsorådgivare*

Bergsmansgatan 2

Tel. 300 66

www.lifebutiken.se

Anförande till nobelpristagare 2017-12-14 vid middag på Örebro slott under Maria Larssons värdskap.

Governor, prize-winners, esteemed guests.

It is an honor to present to you the Nobel Museum's Friends. My name is Ulrika Lundgren and I am the chairman of the association.

The Nobel Museum's Friends was formed in 1987, and it aims to contribute both economically and practically to the Nobel Museum's operations and developments in Karlskoga.

The association will further initiate, promote, and participate in activities that leads to increased public awareness of Alfred Nobel's Björkborn.

The magazine "The Nobel Friend" is published regularly, with articles about Alfred Nobel and his works, plus activities within the association. The membership also entitles you to free entrance to the Nobel Museum in Karlskoga.

As a member of the Nobel Museum's Friends, you support a cultural institution that is unique in the world. In a strong and active friends association, we can help maintain the museum and keep it alive, and also provide opportunities for development, and a given place in Karlskoga's and Sweden's cultural life.

The association wants to give these to you – graphical numbered pages – to remind you that it is because he had his horses stabled at Alfred Nobel's Björkborn in Karlskoga, that the Nobel Prize exists, and is Swedish.

*Thank you
Ulrika Lundgren
Nobelmuseets Vänner*

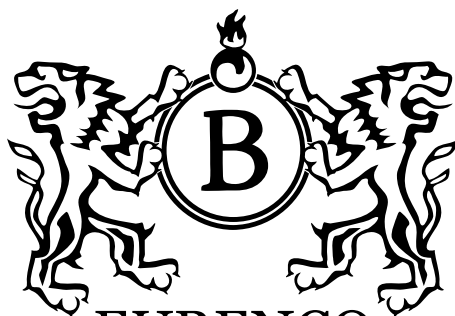
Trötta trägolv?

Vi renoverar dem gärna.
Infärgning, slipning, läggning

happy homes®

Skogsbovägen 2, Karlskoga. Tel 0586 - 362 75
Öppettider: Mån-fre 10-18, lör 10-14, sön 10-14
www.happyhomes.se

EURENCO
BOFORS POWDERS

Många vill hedra Nobeldagen i Karlskoga

*Jan Svahn från OddFellow håller tal på Nobeldagen 2017 vid Alfred Nobels staty på gården framför Nobelmuseet i Karlskoga.
Foto Jaana-Kaisa Björk*

Nobeldagen den 10 december 2018

Firandet av Nobeldagen den 10 december 2017 på Nobelmuseet började på gårdsplanen utanför Nobelmuseet med tal av Jan Svahn från Odd Fellow. Han riktade sitt tal att tacka Alfred Nobel för den fantastiska gärningen som han gjorde för vetenskapens bästa och fortsatte att jämföra förutsättningar för då tidens och nutidens vetenskapsmän. I bilden nedan kan vi se hur Jan Svahn håller i en taltratt, som är ganska tung, och läste hela talet utan att armen dar-

rade! Taltratten har hört till Alfred Nobel! Museets eminenta museitekniker, Kent Klintestrand var kvick att tänka på taltratten som fanns på laboratoriet när det uppstod problem med ljudanläggningen. Efter talet sköts salut med en gammal kanon från Bofors Testcenter till Alfred Nobels ära. Talet i sin helhet kan du läsa på sidan 36.

Därefter gick åhörarna till Mötesplats Alfred Nobel där det bjöds glögg med pepparkakor, som kändes gott ef-

ter decemberkylan ute. I programmet inomhus ingick musik och sång av Inga-Lill Brogeland och Ingrid Langgaard som alltid levererar vacker musik med stämning. Därefter fick vi avnjuta årets Nobellunch och till kaffe bjöds det årets Nobelbakelse. Avslutningsvis fick

vi höra julsånger av Öjebokören, som ställde upp speciellt för Nobelvännerna för en extra kortkonsert inför kvällens offentliga framträdande på Mötesplatsen. Varmt tack för en stämningsfull sångkavalkad!

Öjebokören med ledning av Stefan Borg sjunger på Nobelfestligheterna. Foto Ulrika Lundgren

Ingalill Brogeland och Ingrid Langgaard underhåller på Nobeldagen. Foto Jaana-Kaisa Björk

Glatt återseende med Nobelvännerna under 30-års festligheter. Foto Jaana-Kaisa Björk

Nobelvännernas 30-års jubileum

Den 20 oktober firade Nobelmuseets vänner 30-år. Det var 1987 som föreningen startade och har som mål att ekonomiskt och praktiskt medverka till Nobelmuseets drift och utveckling i Karlskoga. Här nedan finns ett utdrag av Jan Hammarstedts högtidstal vid invigningsmiddagen för nya Mötesplats Alfred Nobel för Nobelmuseets Vänner som finns i sin helhet i Nobelvännen 1, 2014 (www.nobelvannen.se):

”Den 15 maj 1987 bildades formellt Vänföreningen Alfred Nobels Björkborn. Av arkivhandlingar framgår att en informell vänförening existerat redan tidigare utan stadgar och egen identitet. Denna förening bildades enligt muntlig uppgift redan 1982 av Kristina Winberg, Gertie Ågren, Gunnar Casparsson, Bert Henning och Eric Ola Olsson. I ett odaterat utdrag från slutet av 1986

eller början av 1987 riktat till såväl privatpersoner som organisationer och företag skriver Stiftelsen Alfred Nobels Björkborn att den vill ge verksamheten en bredare och djupare förankring genom bildandet av en stödorganisation.

Vänföreningens uppgift skulle vara att ekonomiskt stödja museets utveckling. Detta skulle ske genom Marknadsföring av museet - Aktiviteter och programverksamhet - Fortlöpande förnyelse av museet - Införskaffande av föremål - Initiativtagande till olika utvecklingsprojekt. Det framhölls att all planering och verksamhet skulle ske i intimt samarbete med Stiftelsen. Flera av Vänföreningens aktiviteter har dragit mycket folk framför allt Valborgsmässofirandet som lockat flera tusen karlskogabor till Björkborn. Många av dessa passar också på att få en guidning genom herrgården.

Föreningens uppgifter är att initiera,

*Christer Lundgren,
”i civil och arbets-
kläder” håller föredrag
om framtidens proteser.
Foto Jaana-Kaisa Björk*

främja och delta i aktiviteter som leder till ökade kunskaper hos allmänheten om Alfred Nobels Björkborn. Som medlem i Nobelmuseets Vänner stödjer du en kulturinstitution som är unik i världen. I en stark och aktiv vänförening kan vi bidra till att hålla museet vid liv och dessutom ge möjligheter till att det utvecklas och får en given plats i Karlskogas och Sveriges kulturliv. Sist men inte minst anordnar föreningen medlemsträffar, konserter, föreläsningar och studieresor för medlemmar”.

En sådan medlemsträff var verkligen 30-årsjubileum denna mörka oktoberkväll dagen innan Alfred Nobels födelsedag, 21 oktober. Han hade fyllt då 184 år! Festligheterna ägde rum på Mötesplats Alfred Nobel.

På programmet för kvällen ingick utöver den goda middagen som alltid vid våra föreningssamkväm ett föredrag. Till 30-års festligheter hade vi fått den äran att engagera länsproteschef och överläkare Christer Lundgren med fö-

redrag om ”Visionaire – Innovation i Alfred Nobels anda” som handlade om framtidens knäproteser. Christer Lundgren är den enda i landet som opererar helt patientspecifika knäproteser och har ett internationellt samarbete avseende proteserna, som görs i USA. Bland kvällens gäster fanns en person som har fått en sådan protes. Han är mycket nöjd med ”sitt nya knä” Föredraget var mycket intressant och mycket uppskattat av gästerna.

Det ordnades också lotteri med fina priser för insamling till uppbyggande och återställande av klockstapel enl. gammal modell. För kvällens musik ansvarade Nobelvännernas numera ”husband” –BasBjörk som för kvällen bestod av Lennart Andersson, Wiggo Öberg och Mikael Björk. Middagen med tre rätter lagades och serverades med kökschef Linda Dagerbäck i spetsen.

Kvällen avslutades med fyrverkerier för den 30 år unga föreningen!

*Jaana-Kaisa Björk
Nobelvännen*

*Överingenjör Arent Silfersparre alias Olle Söderberg guidar på Björkborns herrgård.
Foto Jaana-Kaisa Björk*

Arent Silfersparre överingenjör vid AB Bofors – Gullspång 1885 - 1902

*Inspiration till den här artikeln om Arent Silfersparre
var en medryckande guidning med Olle Söderberg som Arent
Silfersparre på Björkborns Herrgård på Nobelmuseet i Karlskoga.*

Övriga källor till artikeln är, Bofors Historia 1646 – 1946,

”Bofors – Förändringsvindar i gammal tid och nutid”

Föreläsningsunderlag av Stig Fransson, 2001 och Wikipedia.

En ståtlig man i finkostym tar emot oss i entrén till Nobelmuseet i Karlskoga. Han hälsar oss välkomna och presenterar sig vara Arent Silfersparre. Vi som ska gå den guidade turen är sju personer, som kommer ifrån grannkommunerna Kristinehamn, Kumla och Karlstad. Sistnämnda hade med gäster ända från Skåne. Och så jag från Karlskoga förstås. Vi ser fram emot en intressant

och spännande rundvandring i Björkborns herrgård som har varit bostad för brukspatroner och hans familjer ända sedan 1815 vid Björkborns bruk och så Alfred Nobel förstås!

Vi får höra om brukets historia som utvecklats från att vara en kombination av jord-, järn- och skogsbruk då mesta försörjning kom av jordbruket till att bli ett industriföretag under ledning av

Pehr Lagerhjelm, som var brukspatron under åren 1812 -1853. Han utvecklade brukets järnhantering. Därefter tog sonen Per Erland Lagerhjelm över. AB Bofors-Gullspång bildades 1873. Per Erland Lagerhjelm och Kjellberg & Söner i Göteborg blev majoritetsägare och Lagerhjelm blev bolagets förste disponent.

Den mest berömda ägaren är förstas Alfred Nobel som köpte AB Bofors-Gullspång 1894. Då följde herrgården, Björkborn, med på köpet. Hans efterträdare Ragnar Sohlman, som också var Alfred Nobels testamentsexekutor och sedermera disponent på AB Bofors Nobelkrut, bodde i herrgården från 1898 till 1919. Därefter bodde hans son Sverre R:son Sohlman, som var VD för Bofors 1956-1965, där. Herrgården var disponentvilla ända fram till 1971. Då övertog kommunen herrgården och 1982 bildades Nobelmuseet i Karlskoga.

Tillbaka till Arent Silfersparre

Lika viktigt att det finns finansiärer till företag är dess ledare och personal som besitter kunskapen att konstruera och tillverka det som produceras. Utan duktig, sakkunnig och ansvarsfull personal blir inga företag framgångsrika. En sådan person verkade Arent Silfersparre vara. Som teknisk ledare anställdes Arent Silfersparre för den mekaniska verkstaden på AB Bofors-Gullspång 1885. Därefter från 1894 som överingenjör och teknisk chef för hela bruket.

Han satt från 1896 i bolagets styrelse. Man kan bara spekulera att Arnt Silfersparres bakgrund kan ha påverkat Alfred Nobel i valet av AB Bofors Gullspång framför Finspångs Bruk då Alfred Nobel efter 21 år utomlands sökte lämplig investering i Sverige.

Arent Silfersparre var född 8 augusti 1856 i Blacksta församling. Han studerade vid Kungliga Tekniska Högskolans fackskola för bergsmekanik 1875-1879. Han gjorde en stipendieresa utomlands och kom i kontakt med Nordenfeldts Guns and Ammunition i London där han fick anställning som ingenjör och konstruktör 1880-1885. Anställningen vid Bofors förmedlades av Jonas Kjellberg som hade varit studentkamrat och nära vän med Silfersparre på Tekniska Högskolan i Stockholm. Hans erfarenhet och kunskaper i den tyska Kruppkanontillverkningen var av värde och försäkrade bolagsledningen att anställa en man som kunde bygga upp en självständig konstruktionsavdelning på liknande sätt som skett i den kruppska firman.

Alfred Nobel var ute efter plats i världen där han ostört kunde testa och provskjuta med sina kanoner. Hans skjutningar sågs inte med blida ögon i San Remo i Italien varken av grannar eller stadsbor. Under hans många resor världen över var han i London och kom i kontakt med Nordenfeldts Guns and Ammunition.

1883 beslutar Bofors att bygga verkstad för färdigtillverkning av kano-

Arent Silfersparre,
källa Bofors Historia 1646 – 1946, sidan 113.

ner och får en första beställning från Svenska marinen. Bofors blir därmed ett försvarsmaterielföretag. Då behövdes ny kunskap i modern vapentechnik och vapenframställning i företaget. Då anställdes Arent Silfersparre 1885 som teknisk ledare för den mekaniska verkstaden på AB Bofors – Gullspång.

Silfersparre gjorde stora insatser för svensk stålindustri och var en framstående konstruktör av krigsmaterial. Han konstruerade så kallad ogivalskruv, en av de första snabbeldsmekanismerna som fick erkännande både inom och utom Sverige. Den togs till bruk av flertalet av svenska och danska flottornas kanoner. 1890 - talet gav en uppsving inom svenska flottan, vilket gjorde att

Slifersparre koncentrerade sig på kust- och sjöartilleriet. Hela artilleriet undergick då en förändring som övergick till snabbskjutande pjäser med väsentligt större ballistisk effekt än förut. Silfersparre konstruerade vid denna tid så gott som alla för svenska flottan antagna kanoner, därjämte kustartilleriets självsänkande lavettage och kanoner i pansartorn.

"Silfersparre var en skicklig tekniker, hade skapande fantasi och förstod att leda driften på ett praktiskt sätt. Redan den 25 juni skrev Carl Danielsson, som då var disponent på AB Bofors-Gullspång till Crosshandlare C.O. Kjellberg: "Med ingenjör Silfersparre är jag mycket belåten. Bland andra goda egenskaper synes han jämväl besitta den att kunna taga kontrollofficerarna från den rätta sidan, vilket icke är av så liten vikt." Med sitt rejäla och friska kynne kom Silfersparre också på god fot med verkmästare och arbetare. Visserligen var han mycket fodrande men arbetade själv mer än någon annan och förstod dessutom konsten att uppmuntra arbetarna och låta dem känna sig delaktiga av framgången. Mycket vanligt var att han tog råd av sina verkmästare. En arbetare karakteriserade Silfersparre som en man som "ingrep både med hand och hjärna".

(Ur boken "Bofors Historia
1664 – 1946")

Alfred Nobel köper hösten 1893 nästan alla aktier i AB Bofors-Gullspång av den finansiellt hårt pressade ägaren – affärs-
huset Kjellberg & Söner, företrätt av
Jonas Kjellberg, som då var affärsdis-
ponent i bolaget.

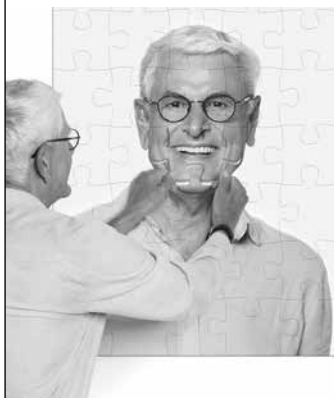
Under en provskjutning vid Bofors
skjutfält med en ändrad 15cm-kanon
och under en snabbeldsserie råkade ett
skott genom någon felaktighet i me-
kanismen (som ej tillhörde någon av
hans egna konstruktioner utan hade
konstruerats av Marinförvaltningen) gå
av innan mekanismen hunnit stängas.
Följden blev att tre personer ögonblick-
ligen dödades och fem sårades, bland
dem Silfersparre, som avled två dagar
därefter.

Krig och krigsmaterial ger ofta
dramatiska följder, det kan också bli
dramatiskt under tillverkningen. Det
har man fått erfara ett flertal gånger
under Bofors historia. Därför är sä-
kerhetsfrågorna mycket viktiga under
tillverkningsprocessen. Att tillverka
krigsmaterial är en komplicerad fråga.
I dag mer än aktuellt. Vi i Sverige har
åter blivit varse om att behöva försvara
oss mer trots tron att världen hade blivit
bättre och lärt sig av historien. Där är
vi tyvärr inte än.

Jag kan varmt rekommendera guid-
ning med Arent Silfersparre!

*Jaana-Kaisa Björk
Nobelvännen*

Tugga, tala, le

Tandimplantat ser ut, känns och fungerar
precis som naturliga tänder. På Nobel Biocare
är vi mycket stolta över vårt arv från Professor
Brånemark som ledde fram till möjligheten att
behandla tandlöshet med implantat.

I mer än 50 år har patienter över hela världen
blivit behandlade med våra väldokumenterade
implantat som tillverkas i Karlskoga.

Hänt sedan sist vid Nobelmuseet

Gångbron över Timsälven, som leder till Nobelmuseet, blir inte klar till årets valborgsfirande!

För många förvåning och besvikelse har vi läst i dagspressen och kommunens hemsida att det inte blir någon bro till valborg i år. Det har stött på problem med ekonomin, upphandlingen har varit oklar. Men blir det fel så är det bättre att man börjar om. Där är vi nu.

Det har gått nu fem år sedan bron stängdes. Museet är en mycket anlitad plats för möten, föreningssammankomster och familjefestligheter. Som vanlig medborgare i Karlskoga önskar man tillgång till en enkel promenad- och cykelväg till och från museet. Under-

teknad har råkat ut för att det inte har funnits tillgång till taxi på sena timman att komma därifrån trots att man har förbeställt taxi. Då var det bara att gå runt den långa bilvägen i mörker till stan!

Förslag, att ha en tillfällig gångbro av billigare art att anlägga över Timsälven, har funnits. Under tiden kan man sedan i lugn och ro upphandla, konstruera, riva och bygga ny bro. När den riktiga bron är klar kan man sälja den tillfälliga bron vidare eller använda någon annanstans i kommunen. Den som lever får se. Nobelvännen följer utvecklingen!

Det är många som vill hjälpa till att bron över Timsälven blir till! Bild från årets Nyårevy med Görsoj. Foto Jaana-Kaisa Björk

PL's Hjälpmedelsbutik

ÅTERFÖRSÄLJARE FÖR

Joya

Gustavsgatan 25

691 34 Karlskoga

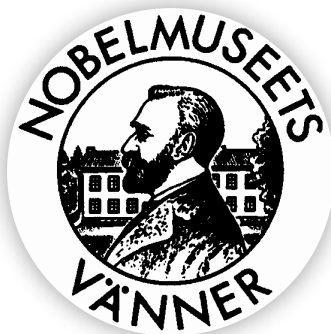
Tel 073-214 98 23

Öppettider

Mån-Tors 16:30-18:00

Fre 10:00-18:00

Lör 10:00-14:00

BOFORSHOTEL

Karlskogaregionens internationella mötesplats

www.boforshotel.se

VÄLKOMNA!

Invigning av Stålväggen och Tuggenområdet

I början av oktober förra hösten invigde landshövding Maria Larsson ”på nytt” Stålväggen på Bofors industrimuseum. Bofors luftvärnsförening och Brukspojkarna såg till att få väggen blev restaurerad och kom tillbaka till museet. Stålväggen visar de civila produkter, som Bofors tillverkade under 1960-talet.

Samma dag kunde man besöka Bofors gamla skjutplats på Tuggenområ-

det, som samma föreningar hade röjt och rensat fram. Bofors gamla skjutplats vid Tuggen var i bruk åren 1886-1913. När Alfred Nobel köpte Bofors-Gullspång 1894 var det en av anledningarna till köpet att han fick tillgång till en skjutplats för sina försök. Tuggenområdet är mellan Björkborn och Bofors stationsområde. Fint besöksområde och promenadväg med historiska anor!

Stålväggen på Bofors Industriminne vid Nobel-museet i Karlskoga. Foto Jaana-Kaisa Björk

*Invigningstalare landshövding Maria Larsson och Göran Sundmar från Bofors luftvärnsförening vid invigningen av stålväggen.
Foto Jaana-Kaisa Björk*

Körbanan efter röjning. Ett fint utflyktsmål och promenadstråk. Foto Jaana-Kaisa Björk

Informationstavla om Bofors Gamla Skjutbana. Lagg märke till bilden till höger med Arent Silfversparre med tanke på artikeln om honom på sidan 27. Foto Jaana-Kaisa Björk

*Jan-Olof Andersson sångare och gitarrist under konserten i november på Mötesplats Alfred Nobel.
Foto Jaana-Kaisa Björk*

Konsert med Jan Olof Andersson 12 november på Mötesplatsen

Jan-Olof är sångare och gitarrist. Han bjöd på visor från Elisabetanska kärlekssånger, instrumentala solostycken för gitarr till sånger från vår svenska vistradition samt egna sånger. Han har förutom flera stipendier tilldelats hederstecken i silver av Samfundet Visans Vänner i Stockholm.

Jan-Olof är rutinerad sångare och estradör och kan ta sin publik med

finstämd sång och fin mellanakt innehållande förklaring till bakgrunden till sångerna. Denna kväll läste han bl.a. på bredaste skaraborgska "E höstsång kring stöva, Stället och Nittiofemåringen" ur boken Samlade Västgötadikter av Knut Holm, Herrljunga. Ock publiken njöt!

*Jaana-Kaisa Björk
Nobelvännen*

Minnestal vid firande av Nobeldagen på Alfred Nobels herrgård 2017.

Tack Alfred Bernhard Nobel!

Din ide att testamentera för framtida premiering av forskning är mycket tänkvärd.

Tänk att en industriman för 121 år sedan skapade det som Nobelpriset idag utgör. Det kan kännas avlägset att testamentera hela sin förmögenhet till ett dylikt värv i dagens samhälle. Svenska staten betalar skolväsende, utbildning, forskning mm. i hög grad, och allt styrs av ekonomiskt tänkande. Med dessa utbildningsmedel kan så Sverige bidra med duktiga vetenskapsmän, precis så som många andra länder gör. Privata pengar finns också och företag kan själva forska och utforska nya områden.

Vetenskapsmannen Alfred Nobel skaffade kunskap och livserfarenhet, som alla andra vetenskapsmän. Den tid han levde i skiljer sig dock väsentligt från idag. Det är så oerhört många förutsättningar som är annorlunda. Vetenskapsman som han var kunde han förvalta och öka sin kunskap tillsammans med sina bröder Ludvig och Robert.

Några av er har kanske lyssnat till radioprogrammet Vetandets värld som kunde höras i P1 den 5 december. Programmet heter "De ryska åren som formade Alfred Nobel". Ni kan höra det igen genom att surfa in på Sveriges radio. Det är ett bra koncentrat av en viktig del av Alfreds liv.

Under en tid bodde Alfred kvar i Sverige med sin mor i Stockholm. Det var när fadern Immanuel Nobel var i Ryssland och byggde industri som försåg tsaren med krigsmateriel. Då sålde Alfred tändstickor på gatan i Stockholm för att hjälpa den delade familjen ekonomiskt. Betänk i detta sammanhang Alfreds sista vilja i testamentet, där han donerar över trettio miljoner kronor till en fond där räntan går till premiering av framstående vetenskapsmän. Då har ändå släktingar, arbetskompanjoner och undersåtar fått flera hundra tusen kronor var, i arv. I dåtidens penningvärde!

Historisk nyck

Genom en historiens nyck, blev släkten Nobel svensk och inte dansk. Släktens stamfader Peter Nobelius föddes under senare delen av 1600-talet i Östra Nöbbelöv i Skåne, som övergått från Danmark till Sverige 1658, men fortfarande hade egen skånsk lag. Nobelius far var bondpatron Olof Nöbbel på Österlen. Kanske hade dynamit och nobelkrut inte blivit uppfunna om Peter Nobelius gjort sin karriär i Danmark.

Att vara född i en miljö där utbildning är viktigt ger fördelar. Med kunskap kan en människa skapa nytta i sitt liv. Att bo på en bondgård vid samma tid och inte kunna få ökad kunskap eller skolning i nya vetenskaper, ger inga för-

delar. Då kanske man väljer att emigrera till USA när svåra tider kommer.

1816, "året utan sommar" enligt klimatforskare, ligger medeltemperaturen i Europa 2 grader lägre än normalt under juni- augusti. Under denna period lever Immanuel d.y. Alfreds far. 1869 när den stora utvandringen startade i Sverige, begav sig 39000 svenskar utomlands. Då var sönerna Nobel redan hårt arbetande ingenjörer, strateger och ekonomer. En ny utvandringsvåg kom 1882 med drygt 50000 människor som lämnade Sverige. I Sverige är bondesamhället den största delen av befolkning vid denna tid. Hur kom det sig att inte Immanuel eller sönerna utvandrade som alla andra? Jo, Utbildning, kunskap och påbrå.

Alfreds far, Immanuel Nobel d.y. var en företagssam man. Han gick till sjöss som fjortonåring. Efter tre år gick han av sjön och studerade arkitektur, på egen hand.

Immanuel sökte till arkitekturlinjen vid konstakademin i Stockholm och blev antagen. Snart slog intresset om och resten av livet arbetade Immanuel både i Sverige och i Ryssland. För att göra en lång historia kort, flyttade Immanuel 1837 till Åbo och senare till Ryssland. Han hade uppfunnit krutladade sprängminor och ryske Tsaren blev mycket intresserad och Immanuel startade tillverkning. Ekonomin blomst-

rade och resten av familjen kunde flytta ner till Immanuel. Ett paradigmskifte, från fattigt liv i Stockholm till betydande rikedom. Alfred behövde inte sälja tändstickor längre.

I Ryssland börjar den tid då sönerna får sin gedigna utbildning och erfarenhet. Robert var kemist, Ludvig ingenjör och dessutom en strategisk och teknisk begåvning. De var alla tre rustade att arbeta på egen hand. Sönerna stannade kvar i Ryssland när fadern flyttade hem till Sverige p.g.a. konkurs i företaget. Immanuel fick inga ordrar från Tsaren längre, men Robert, Ludvig och Alfred återställer ekonomin i firman som de tog över efter fadern. Lite senare börjar Alfred fördjupa sig i mekanik och kemi och flyttar åter hem till Stockholm med Vinterviken som arbetsplats.

Det finns väldigt mycket att läsa på nätet om Alfred Nobel om allt som han åstadkom, och hur han var som person. De brev som finns bevarade vittnar om etiska värderingar och mänsklig omtanke, inte bara om släktmedlemmar utan också om medarbetare och underlydande samt, som i Alfreds fall, om mänskligheten.

Tack än en gång Alfred Bernhard Nobel! Det är en ära att vi idag får förvalta dina tankar ord och gärningar. Med denna krans högtidlighåller vi minnet av dig.

MEDLEMSINFORMATION m.m.

Hemsida: www.nobelvannen.se

Vår ansvarige för hemsidan i styrelsen heter Olof Frisk. Du kan läsa på hemsidan det senaste som har hänt och kommer att hända:
www.nobelvannen.se.

Medlemsavgift för 2018

Betalas in fr.o.m. januari 2018

<u>Medlem</u>	<u>Avgift</u>
Enskild	150 kr
Familj	300 kr

Medlemsavgift betalas på bankgiro nr: 5967-5074.

Skriv ditt namn, adress och e-mail-adress på inbetalningen. OBS! Byter du postadress eller mailadress låt oss veta det. Skicka det till
Anita Öjendal, Trestegsvägen 6,
69154 Karlskoga eller via mail:
anita@ojendal.se Se vidare info på vår hemsida: www.nobelvannen.se

Medlemskort

Du får ett medlemskort med i denna tidning. Medlemskortet finns längst bak i tidningen. På den ena sidan finns ditt namn och adress och på den andra Nobelmuseets Vänners logo. Klipp ur det längs den streckade linjen och använd det när du t.ex. besöker museet.

Gratis inträde till Nobelmuseet

Du får gå gratis till Nobelmuseet om du är medlem. Säg det bara i kassan på Kaféet där man köper biljetter och visa ditt medlemskort.

Café Alfred Nobel

Café finns i underbart vacker herrgårdsmiljö i anslutning till Alfred Nobels Björkborn och Nobelmuseet i Karlskoga. Ägarna Kirsti Vilde och Leif-Erik Loiske-Lund hälsar att i caféet serveras lättare luncher och hembakt kaffebröd. På uteserveringen på stallbacken har man fin utsikt över herrgården. Skulle man hellre vilja slå sig ner på en filt i äppellunden eller i den vackra parken ordnar man självklart med fikakorgen/matsäcken.

Öppettider våren:

Måndag och söndag – STÄNGT.

Tisdag, onsdag, torsdag och lördag
kl.11.00-15.00.

Fredag kl.08.00-15.00.

Se öppettider på sommaren på nätet:
www.nobelkarlskoga.se

Telefon: 073-844 30 30

Mail: info@cafealfrednobel.se

*Klipp ur
och spara!*

MEDLEMSKORT

Nobelmuseets vänner

2018

Kontaktinformation Nobelmuseet i Karlskoga

Björkbornsvägen 10, SE-691 33 KARLSKOGA

Tel: 0586-834 94

E-post: info@nobelkarlskoga.se

www.nobelkarlskoga.se

Christer Franklin

Platschef

070-298 93 46

christer.franklin@nobelkarlskoga.se

B

Returadress: Anita Öjendal, Trestegsvägen 6, 69154 Karlskoga

Händer i vinter och vår på Nobelmuseet där Nobelvännerna medverkar

Söndagen den 11 mars kl. 18.00 på Möteplats Alfred Nobel
"Stor musik i litet format". Per Svansbo , flöjt och Sören Unge, piano.

Lördagen den 30 april *Valborgsfirande på gårdsplanen på Nobel-*
museet. Marknaden börjar kl. 17.00 och kvällens program börjar
kl. 18.00 bl.a. Värtal av Peter Kranz från Teaterföreningen Lyset.
Se närmare information på www.nobelkarlskoga.se,
www.nobelvannen.se och i dagstidningarna.

Lördagen den 9 juni kl. 18.00 på Björkborns Herrgård
"Sommer Pops – Nobelkvinteten med vänner"

Lörddagen den 15 juni kl. 18.00 på Alfred Nobels Björkborn
"Sommarmusik i parken med Svenska Bolinderkvartetten"